

► Araştırma makalesi / Research article

Süleyman Mabedi'nin Gölgesinde: Tapınak Şövalyelerinin Teolojik Arka Planı

Hatice Kübra ERMİŞ

ORCID: 0009-0000-6987-5153 | ROR ID: 025y36b60 | haticekubra.ermis@student.asbu.edu.tr
Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, İslami Araştırmalar Enstitüsü, Felsefe ve Din
Bilimleri Anabilim Dalı / Postgraduate, Social Sciences University of Ankara, Institute for Islamic Studies, Department of
Philosophy and Religious Sciences, Ankara, Türkiye

Gönderim / Received: 15.06.2025 | Kabul / Accepted: 03.12.2025 | Yayın / Published: 30.04.2026

Atf: Ermiş, Hatice Kübra. "Süleyman Mabedinin Gölgesinde: Tapınak Şövalyelerinin Teolojik Arka Planı". *Dinler Tarihi* 3/1 (2026): 98- 118

Öz: Tapınak Şövalyeleri, Orta Çağ Hıristiyan dünyasının en dikkat çekici dini ve askeri oluşumlarından biri olarak, inanç ile siyasetin kesişim noktasında önemli bir yer edinmiştir. Haçlı Seferleri'nin yarattığı dini ve siyasi kaos ortamında, Avrupa'dan Kudüs'e hac yolculuğu yapan Hıristiyanları koruma amacıyla kurulan bu örgüt, Pauperes Commilitones Christi (Mesih'in Yoksul Silah Arkadaşları) adıyla yola çıkmış; itaat, yoksulluk ve bekaret yeminleriyle kendilerini dini bir misyona adanmıştır. Ancak, kısa sürede kaydettiği yükseliş sayesinde Avrupa'da ekonomik ve siyasi bir hegemonya kurarak dönemin en güçlü ve varlıklı oluşumlarından biri haline gelmiştir. Tapınak Şövalyeleri'nin kimliğini ve güçlenme sürecini anlamada, karargâhlarını kurdukları Tapınak Tepesi'nin Süleyman Mabedi ile ilişkilendirilmesi önemli bir rol oynamıştır. Burası yalnızca stratejik bir üs değil, aynı zamanda tarikatın ruhani ve mistik kimliğinin şekillenmesinde de belirleyici olmuştur. Kudüs'ün ele geçirilmesinin ardından Mabet'in kalıntıları üzerine yerleşmeleri, onlara tarihsel bir misyon yüklemiş ve örgüt etrafında çeşitli gizemli efsanelerin doğmasına zemin hazırlamıştır. Papalık tarafından resmi olarak tanınması ve desteklenmesi, örgütün yalnızca dini bir yapı olmanın ötesine geçerek askeri ve ekonomik bir güç hâline gelmesini sağlamıştır. Haçlı Seferleri boyunca stratejik bölgelerin savunulmasında ve Hıristiyan otoritelerin güçlenmesinde kritik bir rol üstlenmiştir. Ancak, Avrupa'daki siyasi dengelerin değişmesi ve Haçlı Seferleri'nin başarısızlıkla sonuçlanması, Tapınak Şövalyeleri üzerinde büyük bir baskı yaratmıştır. Özellikle Fransa Kralı IV. Philip'in ekonomik ve siyasi çıkarları doğrultusunda örgüte yönelttiği ihanet ve sapkınlık suçlamaları, örgütün hızlı bir şekilde çöküş sürecine girmesine neden olmuştur. Nihayetinde, 1312 yılında Papalık tarafından resmi olarak feshedilen Tapınak Şövalyeleri, ardında dini ve politik güçler arasındaki karmaşık ilişkileri sorgulatan pek çok soru işareti bırakmıştır. Bu çalışma; Tapınak Şövalyeleri'nin

Süleyman Mabedi ile ilişkisini, Mabet'in tarikat için neden bir ana üs olarak seçildiğini ve bu tercihin teolojik açıdan taşıdığı anlamları tartışmayı amaçlamaktadır. Mabet'in sembolik önemi ve tarikatın kimliği üzerindeki etkileri ile teşkilat yapısı; tarihsel belgeler, kutsal metinler ve çağdaş akademik kaynaklar ışığında incelenecektir. Böylece, Tapınak Şövalyeleri'nin yalnızca bir askeri örgüt olmanın ötesinde, Süleyman Mabedi'nin gölgesinde şekillenen dini bir topluluk olarak nasıl konumlandığı ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Hıristiyanlık, Tapınak Şövalyeleri, Haçlı Seferleri, Kudüs Krallığı, Süleyman Mabedi.

In the Shadow of the Temple of Solomon: The Theological Background of the Knights Templar

Cite as: Ermiş, Hatice Kübra. "In the Shadow of the Temple of Solomon: The Theological Background of the Knights Templar". *Dinler Tarihi* 3/1 (2026): 98-118

Abstract: The Knights Templar, as one of the most remarkable religious and military institutions of the medieval Christian world, occupied a significant position at the intersection of faith and politics. Founded in the context of the religious and political turmoil caused by the Crusades, in order to protect Christian pilgrims traveling from Europe to Jerusalem, the organization initially set out under the name Pauperes Commilitones Christi (Poor Fellow-Soldiers of Christ) and devoted itself to a religious mission through vows of obedience, poverty, and chastity. However, thanks to its rapid rise, it soon established an economic and political hegemony in Europe and became one of the most powerful and wealthy institutions of the period. In understanding the identity of the Knights Templar and the process of their consolidation of power, the association of their headquarters on the Temple Mount with the Temple of Solomon played an important role. This location functioned not only as a strategic base but also as a determining factor in shaping the spiritual and mystical identity of the order. Their settlement on the remains of the Temple following the capture of Jerusalem endowed them with a historical mission and laid the groundwork for the emergence of various mysterious legends surrounding the organization. Official recognition and support by the Papacy enabled the order to move beyond being merely a religious institution and become a military and economic power. Throughout the Crusades, they assumed a critical role in the defence of strategic regions and in strengthening Christian authorities. However, the changing political balances in Europe and the failure of the Crusades created significant pressure on the Knights Templar. In particular, accusations of heresy and treason directed against the order by King Philip IV of France for economic and political reasons led to a rapid process of decline. Ultimately, officially dissolved by the Papacy in 1312, the Knights Templar left behind many questions that continue to challenge our understanding of the complex relations between religious and political power. This study aims to examine the relationship between the Knights Templar and the Temple of Solomon, the reasons why

the Temple was selected as the order's main headquarters, and the theological meanings of this choice. The symbolic significance of the Temple, its influence on the identity of the order, and its institutional structure will be analysed in the light of historical documents, sacred texts, and contemporary academic sources. Thus, the study seeks to demonstrate how the Knights Templar can be understood not merely as a military organization but as a religious community shaped under the shadow of the Temple of Solomon.

Keywords: History of Religions, Christianity, Knights Templar, Crusades, Kingdom of Jerusalem, Temple of Solomon.

Değerlendirme / Review	:	Çift taraflı kör hakemlik, dış bağımsız / <i>Double-blind, external independent.</i>
Etik Beyan / Ethical Declaration	:	Bu çalışma, 02-03 Mayıs 2025 tarihlerinde Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen III. Dinler Tarihi Lisansüstü Sempozyumu'nda sunulan tebliğin genişletilmiş hâlidir. / This study is an expanded version of the paper presented at the <i>History of Religions Postgraduate Symposium III</i> organized by Ankara University of Social Sciences on May 2-3, 2025. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur. / <i>Ethical principles were followed during the preparation of this study.</i>
Etik Bildirim / Complaints	:	dinlertarihi@asbu.edu.tr
Benzerlik Taraması / Similarity Check	:	Authenticate
Çıkar Çatışması / Conflict of Interest	:	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir. / <i>The Author declares that there is no conflict of interest.</i>
Finansman / Grant Support	:	Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır. / <i>No funds, grants, or other support was received.</i>

Giriş

Doğu ve Batı'nın değişken dinamikleri, tarihin her safhasında güncelliğini koruyarak siyasi, dinî ve kültürel zeminlerde sürekli etkileşim içinde olmuş ve medeniyetlerin şekillenmesinde belirleyici bir rol oynamıştır. Orta Çağ dünyasında, özellikle 7. yüzyıldan itibaren İslamiyet'in siyasi ve kültürel bir güç olarak yükselmesiyle birlikte Hıristiyan dünyası, bu yeni inanç sistemine karşı çeşitli teolojik ve ideolojik tutumlar geliştirmeye başlamıştır. Bu iki medeniyet arasındaki temas zamanla siyasi ve kültürel düzeyde derinleşen bir etkileşim sürecini beraberinde getirmiştir. Haçlı Seferleri bu karşılaşmanın en belirgin tezahürlerinden biri olarak ortaya çıkarken Tapınak Şövalyeleri gibi dinî-askeri yapılar da bu ideolojik ve askeri mücadelenin önemli aktörleri arasında yer almıştır.

Kilisenin çağrısı üzerine kutsal toprakları İslam hâkimiyetinden kurtarma amacıyla harekete geçen Haçlılar, 1099 yılında Kudüs'e girmiş ve büyük bir katliam gerçekleştirerek Kudüs Haçlı Krallığı'nı kurmuşlardır.¹ Bu durum, Avrupa'daki Hıristiyan hacıların Doğu'ya akın etmesine sebep olmuştur. Yolculuklar esnasında Hıristiyan hacılar, özellikle Yafa-Kudüs güzergâhında, şehirlerin dağlık kesimlerinde bulunan Müslümanların saldırılarına maruz kalarak can ve mal güvenliklerini kaybetme riskiyle karşı karşıya kaldıkları için bu rotada düzeni sağlamak ve hac yolculuklarını güvence altına almak amacıyla silahlı bir koruma gücüne ihtiyaç duyulmuştur.² Bu ihtiyaçtan hareketle, 1119 yılında bir Fransız soylusu Hugues de Payens öncülüğünde kurulan Tapınak Şövalyeleri, başlangıçta yalnızca hac yolculuklarını güvence altına alma amacı taşıyan kısa süre içinde hem Kilisenin desteğini almış hem de Avrupa'nın soylu sınıflarından gelen bağışları arkasına alarak kurumsal bir yapıya kavuşmuştur. Bu gelişme, örgütün zamanla sadece askeri değil, aynı zamanda ekonomik ve politik alanda da güç kazanmasına zemin hazırlamıştır. Örgütün kimliğini ve stratejik vizyonunu şekillendiren en önemli unsurlardan biri ise ana üs olarak konuşlandıkları bölgeden kaynaklanmaktadır. Tapınak Tepesi (*Temple Mount/ el-Haremü's-şerif*) olarak isimlendirilen bu bölgede inşa edilen Süleyman Mabedi, MS 70'te Romalılar tarafından yıkılmasıyla son bulan bir dönemin simgesi olarak Tapınak Şövalyeleri'ne tarihsel ve sembolik bir anlam yüklemiştir. Kudüs'ün kutsallığı ve Süleyman Mabedi'nin tarihsel mirası, tarikatın teolojik bir meşruiyet kazanmasına da zemin hazırlamıştır.

¹ İbn Kalanisi, *Şam Tarihine Zeyl: I. ve II. Haçlı Seferleri*, çev. Onur Öztağ (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2015), 5.

² Muhittin Çeken, *İsa'nın Yoksul Askerleri Tapınak Şövalyeleri* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2020), 22.

Bu çalışmada, dinler tarihi disiplini çerçevesinde tarihsel analiz yöntemine dayalı olarak Tapınak Şövalyeleri'nin teolojik meşruiyeti ile Süleyman Mabedi ile kurduğu sembolik ilişki ele alınmıştır. Araştırmada birincil kaynaklar olarak kutsal metinler ve dönemin tarihçilerinin eserleri ele alınırken ikincil kaynaklarda özellikle Orta Çağ Hıristiyanlık tarihi çalışmaları ve dinî-siyasi yapıların çözümlemesine odaklanan akademik çalışmalar tercih edilmiştir. Çalışma boyunca kullanılan literatür; sadece tarihsel verilerin değil, aynı zamanda dinî sembollerin kültürel ve teolojik anlamlarının da yorumlanmasını mümkün kılmıştır. Çalışmadaki analizler aşağıdaki temel sorular çerçevesinde şekillendirilmiştir: Süleyman Mabedi'nin Tapınak Şövalyeleri'nin kuruluş vizyonundaki yeri ve işlevi nasıl yorumlanabilir? Kudüs Kralı II. Baudouin, Tapınak Şövalyeleri'ne neden Süleyman Mabedi'nin bir bölümünü tahsis etmiştir? Bu tahsis, Tapınak Şövalyeleri'nin doğrudan bir talebine mi dayanmaktadır, yoksa kralın kendi inisiyatifiyle mi gerçekleştirilmiştir? Söz konusu tercih yalnızca askeri ve stratejik gerekliliklerin bir sonucu mudur, yoksa daha derin sembolik ve ideolojik anlamlar mı taşımaktadır? Bu sorular ışığında hazırlanan çalışma, öncelikle Tapınak Şövalyeleri'nin ve Süleyman Mabedi'nin kesişimi üzerinden Tapınak Şövalyeleri'nin kuruluş süreci, misyonu ve örgütsel yapısını konuya ilişkin bölümlerini tarihsel bağlamda ele almaktadır. Birincil ve ikincil kaynaklar bağlamında dinler tarihi disiplini çerçevesinde gerçekleştirilen bu çalışma, Tapınak Şövalyeleri'nin yalnızca askeri ve stratejik bir yapıdan ibaret olmadığını, aynı zamanda derin sembolik, teolojik ve ideolojik anlamlar taşıyan bir tarikat olarak şekillendiğini ortaya koymayı hedeflemektedir.

1. Tapınak Şövalyeleri ve Süleyman Mabedi'nin Kesişimi

Haçlı Seferleri sonrasında Kudüs'te kurulan yeni siyasi ve dinî düzenin, yalnızca askeri hâkimiyetin tesisiyle sınırlı kalmadığı; kutsal mekânlar aracılığıyla meşruiyet inşa etme çabasını da içerdiği görülmektedir. Bu bağlamda, Tapınak Şövalyeleri'nin Süleyman Mabedi ile olan ilişkisi, stratejik bir tercih olmasının yanı sıra derin sembolik, teolojik ve ideolojik katmanlar barındırmaktadır. Kudüs Kralı II. Baudouin'in Şövalyelere Mescid-i Aksa'yı karargâh olarak tahsis etmesi, tarikatın hem mekânsal hem de metafizik anlamda kendini konumlandırmasında belirleyici bir rol oynamıştır. Bu yapı, Hıristiyan geleneğinde Süleyman Mabedi'nin kalıntılarıyla özdeşleştirildiğinden, Tapınak Şövalyeleri'nin burada konuşlanması, onları Hıristiyanlar nezdinde yalnızca kutsal toprakların muhafızları olarak değil, aynı zamanda ilahi bir misyonun temsilcileri olarak da yüceltmıştır.³ 1119 yılında kurulan bu askeri-dinî tarikat, Haçlı Seferleri bağlamında Hıristiyan hacıları koruma görevini üstlenmiş; kısa sürede Avrupa'da genişleyen

³ Malcolm Barber, *The New Knighthood: A History of the Order of the Temple* (Cambridge : Cambridge University Press, 1994), 6-7.

mülkiyet ağı sayesinde hem ekonomik hem de siyasi nüfuz kazanmıştır.⁴ Şövalyelerin Süleyman Mabedi'nin inşa edildiği bölgeye gösterdiği ilgi, yapının tarihi veya arkeolojik değerinden ziyade, taşıdığı sembolik anlamdan kaynaklanmaktadır. Mabet, ilahi bilginin ve Tanrı'yla kurulan derin ilişkinin bir timsali olarak görülmüş; bu bağlamda Tapınak Şövalyeleri, Mabet'i kendi inanç sistemlerinde mistik ve ezoterik anlamlarla yeniden üretmişlerdir.⁵ Tapınak, onların doktrinlerinde tanrısal sırta erişimin bir anahtarı olarak konumlanmış; dolayısıyla tarikatın teolojik söylemi bu sembolik mekân etrafında inşa edilmiştir.

Tarikat; mistik düşünce ve hayat tarzıyla tanrısal bilgiye ulaşmayı, hakikati elde etmeyi, kurtuluşu sağlamayı ya da Tanrı'da yok olmayı hedefleyen kurumları ifade eden bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır.⁶ Tapınak Şövalyeleri ise Orta Çağ'ın dini ve askerî dinamikleri çerçevesinde şekillenen bir tarikat/örgüt olarak nitelendirilebilir. 1096-1099 yılları arasında gerçekleşen Birinci Haçlı Seferi'nin ardından Hıristiyanlar Kudüs'ü ele geçirerek Kudüs Haçlı Krallığı'nı kurmuşlardır. Tapınak Şövalyeleri Kudüs krallığının ilk yıllarında, Haçlıların Kutsal Topraklar'da yalnızca birkaç kaleyi kontrol ettiği ve kutsal yerlere giden hacıların sıklıkla Müslüman savaşçı gruplar tarafından tehlikeye atıldığı bir dönemde, kutsal topraklara giden hacıları korumak amacıyla kurulmuştur. Bu durumdan etkilenen Fransız soylusu Hugues de Payens ve Geoffroi de Saint-Omer liderliğinde dokuz şövalye, 1118-1120 yılları arasında⁷ kendilerini Hıristiyan hacıları korumaya adanmış ve bu amaçla dinî ve askerî bir topluluk oluşturmuşlardır. Başlangıçta sayıları az olan bu şövalyeler, manastır yaşamı ile askerî disiplini birleştiren bir yapıya sahipti. Üyeleri yoksulluk, itaat ve bekâret yemini ederken, savaşçı kimlikleriyle de Haçlı ordularının önemli bir parçası hâline gelmişlerdir. 1129 yılında Troyes Konsili'nde resmî olarak tanınan Tapınak Şövalyeleri,⁸ hızla büyüyerek Orta Doğu'da ve Avrupa'da geniş topraklara ve mülklere sahip olmuşlardır. Özellikle kutsal toprakların savunulmasında ve Hıristiyan hacıların korunmasında etkin bir rol üstlenmişlerdir.

Tapınak Şövalyeleri'nin Kudüs'te merkezi üs olarak Süleyman Mabedi'nin kalıntılarının bulunduğu alana yerleşmeleri tesadüfi değildir. Bu tercihin arkasında, söz

⁴ Helen J. Nicholson, *The Knights Templar: A New History* (Thrupp, Stroud, Gloucestershire: Sutton Pub, 2004), 34-37.

⁵ Alain Demurger, *The Last Templar: The Tragedy of Jacques de Molay* (London: Profile Books, 2009), 18-22.

⁶ Şinasi Gündüz, *Din ve İnanç Sözlüğü* (Ankara: Vadi Yayınları, 1998), 361.

⁷ Tarikatın kuruluş tarihi ile ilgili farklı bilgiler bulunmaktadır. Surlu William, tarikatın 1118 yılında kurulduğunu ifade eder. Buna karşılık, Troyes Konsili'ne dair kayıtları kaleme alan kâtip Jean Michael, konsilin toplandığı tarihi İsa'nın doğumunun 1128. yılı olduğunu belirterek bu tarihin, tarikatın kuruluşundan dokuz yıl sonrasına tekabül ettiğini belirtir. Malcolm Barber ise, örgütün başlangıcını 1120 yılına tarihlendirmektedir. bk. Malcolm Barber, *Yeni Şövalyelik: Tapınak Tarikatının Tarihi*, çev. Berna Ülner (İstanbul: Kabcacı Yayınevi, 2006), 41.

⁸ Muhittin Çeken, "Tapınak Şövalyeleri'nin Yol Haritası: 1129 Tarihli Tüzük ve Düşündürdükleri", *Tarih ve Gelecek Dergisi* 5/3 (Aralık 2019), 672.

konusu Mabet'in taşıdığı tarihî, teolojik ve sembolik anlam yatmaktadır. Zira Süleyman Mabedi, yalnızca Yahudi inanç dünyasında değil, aynı zamanda Hıristiyanlık geleneğinde de derin bir kutsiyetle anılan bir yapıdır. Tapınak Şövalyeleri'nin adlarını aldıkları mabede atfettikleri anlamı doğru şekilde kavrayabilmek için, öncelikle bu yapının tarihsel gelişimini ve kutsal metinlerdeki yerini incelemek gerekmektedir. Kudüs'e ulaştıklarında Kral tarafından Mabet sahasının bir kanadına yerleşmelerine müsaade edilen bu topluluk, Kudüs Patriği huzurunda açlık, itaat ve bekâret yeminleri etmiş; Aziz Augustinus'un kurallarının geçerli olduğu Kutsal Kabir Kilisesi'nin kanonlarına tabi olarak teşkilatlanmıştır.⁹

Kudüs'ü fetheden Kral Davud, Tanrı adına bir mabet¹⁰ inşa etmek istemiş; ancak Tanrı bu görevi Kral Davud'un soyundan gelecek birine bahşedeceğini bildirerek Davud'un isteğini reddetmiştir.¹¹ Bu anlatıya göre Süleyman, babası Davud'un arzuladığı mabedi inşa etmekle görevlendirilmiş ve yaklaşık MÖ 964 yılında, Kudüs'te krallığın en parlak dönemlerinden birinde Süleyman Mabedi'nin temelleri atılmıştır. Yedi yıl süren¹² inşa sürecinin ardından Mabet, Yahudi toplumunun ibadetlerini gerçekleştirdiği ve ulusal birlik duygusunu simgeleyen kutsal bir merkez hâline gelmiştir.¹³ Ancak bu yapı, tarih boyunca birçok saldırıya ve yıkıma uğramıştır. MÖ 587 yılında Babil Kralı II. Nebukadnezar tarafından gerçekleştirilen Mabet'in ilk yıkımı, İsrailoğulları tarihinde önemli bir kırılma noktası oluşturmuştur. Yahudilerin Babil'e sürgün edilmesiyle birlikte I. Mabet dönemi sona ermiş ve Yahudi dinî pratiğinde köklü değişimler yaşanmıştır. Diasporada geçen yarım asrı aşkın süre boyunca Babil sürgünü, teolojik ve siyasi anlamda önemli gelişmelere zemin hazırlamış, dini ve kültürel merkez Babil'e kaymış ve sonrasında gelişecek olan Babil Yahudiliğinin ilk nüveleri bu dönemde oluşmuştur.¹⁴

MÖ 539 yılına gelindiğinde Pers İmparatoru Koreş'in Babil'i ele geçirmesiyle birlikte Yahudilere Kudüs'e dönme ve Mabet'i yeniden inşa etme izni verilmiştir.¹⁵ MÖ 538 yılında Koreş'in çıkardığı ferman doğrultusunda Yahudiler sürgünden dönmüş ve ilk kafilenin lideri, aynı zamanda Yahudalıların siyasi önderi olan Zerubbavel öncülüğünde Mabet'in yeniden inşasına başlamışlardır. MÖ 515 yılında inşanın tamamlanmasıyla II. Mabet Dönemi başlamıştır.¹⁶ İkinci Mabet, birincisine kıyasla daha

⁹ J. M. Upton-Ward, *Tapınak Şövalyelerinin El Kitabı*, çev. Muhittin Çeken (İstanbul: Kronik Kitap, 2023), 16.

¹⁰ Bütün dinlerin ortak noktasından hareketle mabet, içerisinde topluca ibadet yapılan, kutsal kabul edilsin ya da edilmesin herhangi bir yerde tapınmak için özel olarak inşa edilmiş yapı şeklinde tanımlanabilir.

¹¹ 2Sa.7:13.

¹² 1Kr.6:38.

¹³ Yasin Meral, *Yahudi Kaynakları Işığında Yahudilik* (İstanbul: MileNihal, 2021), 217.

¹⁴ Salime Leyla Gürkan, *Yahudilik* (İstanbul: İslam Araştırma Merkezi, 2012), 32-33.

¹⁵ Ezr.1:2-4.

¹⁶ Meral, *Yahudi Kaynakları Işığında Yahudilik*, 33.

mütevazı bir yapıya sahip olmakla birlikte, Yahudi toplumunun dini ve kültürel hayatında merkezî bir konumda bulunmuştur. MÖ 37-34 yılları arasında hüküm süren Kral Herod, Mabet'i genişleterek etrafını surlarla çevirmiş ve ihtişamlı bir hâle getirmiştir. Ancak Yahudilerin Roma İmparatorluğu'na karşı giriştiği isyanlar sonucunda, MS 70 yılında Titus'un komutasındaki Roma ordusu Kudüs'ü işgal etmiş, Süleyman Mabedi'ni yıkarak Yahudi toplumunu derin bir yıkıma uğratmıştır. Bu trajik olayın ardından Yahudi geleneğinde, Mabet'in üçüncü kez inşasının ancak Mesih'in gelişiyle, Tanrı'nın mucizevi bir müdahalesi sonucunda gerçekleşeceğine inanılmaya başlanmıştır. Süleyman Mabedi'nin yeniden inşası düşüncesi, XX. yüzyıla dek pasif bir Mesihî bekleyişin parçası olarak kalmışken son yüzyılda bu inanç, çeşitli dini ve politik yönelimli hareketlerin temel hedeflerinden biri hâline gelmiştir.¹⁷

1.1. Kudüs Kralı II. Baudouin'in Tapınak Şövalyelerine Süleyman Mabedi'nin Bir Bölümünü Tahsis Etmesi

Tapınak Şövalyeleri'nin Kudüs'teki tarihsel varlığı, Süleyman Mabedi'nin kalıntılarından bir kanadını merkez edinmeleriyle birlikte yeni bir boyut kazanmıştır. Ancak bu gelişmenin ardında yatan dinamikler, araştırılması gereken önemli soruları gündeme getirmektedir: Bu tahsis kararı Tapınak Şövalyeleri'nin kendi talepleri doğrultusunda mı gerçekleşmiştir, yoksa Kudüs Kralı II. Baudouin'in teklifiyle mi vücut bulmuştur? Eğer bu yapı bizzat Şövalyeler tarafından talep edildiyse, bu tercihin ardındaki motivasyon nedir? Askeri bir üs elde etmek arzusunun ötesinde, bu mekâna yönelmelerinde sembolik ya da ideolojik gerekçeler söz konusu mudur?

Mabet bölgesinin güneydoğu bölümünün Tapınak Şövalyeleri'ne karargâh olarak tahsisinin kimin girişimiyle gerçekleştirildiğine ilişkin kesin bir veri mevcut değildir. Bazı kaynaklar, bu kararın Kudüs Kralı II. Baudouin'in Haçlı Krallığı'nın savunma sistemini güçlendirmek amacıyla aldığı stratejik bir tercih olduğunu ifade etmektedir. Baudouin'in, hac yollarını koruma görevini üstlenen küçük fakat idealist bir şövalye grubunu destekleyerek hem krallığın güvenliğini sağlamlaştırmak hem de tarikatlara dayalı askerî organizasyonları teşvik etmek istemesi, söz konusu tahsisi rasyonel bir tercih hâline getirmiştir. Ancak, bazı modern tarihçiler Tapınak Şövalyeleri'nin bu bölümü karargâh olarak seçmelerinin bilinçli bir tercihe dayandığını ve bu yönde bizzat talepte bulunmuş olabileceklerini ileri sürmektedir.¹⁸ Nitekim Tapınakçılar bölgeye yerleştiklerinde bakımsız durumda olan binayı onarma görevini üstlenmiş; askerî amaçlar için kışlalar, kilise, keşiş hücreleri, misafirhaneler, su sarnıçları ve doğu tarafına ahırlar eklemişlerdir. Bunun yanı sıra, binanın temellerinde daha derin araştırmalara da

¹⁷ Hatice Kübra Baktetur, "Modern Dönem Yahudilikte Süleyman Mabedi'ni Yeniden İnşa Girişimi: III. Mabet Hareketi'nin Doğuşu", *Oksident* 2/2 (Aralık 2020), 223.

¹⁸ Sandy Hamblett, "Godfrey de Bouillon and the Early Templars", Oddvar Olsen (ed.), *The Templar Papers: Ancient Mysteries, Secret Societies and the Holy Grail* (Franklin Lakes: Red Wheel Weiser, 2006), 24.

girişmişlerdir.¹⁹ Bölgeye yönelik gerçekleştirilen arkeolojik çalışmalar neticesinde, Tapınak Şövalyeleri'ne ait çeşitli materyallerin gün yüzüne çıkarıldığı görülmektedir.

1920'li yıllarda Kemalettin Bey'in öncülüğünde yürütülen restorasyon çalışmaları sırasında, üzerinde *Militia Templi* (Tapınağın ordusu/askeri birliği) ifadelerinin yer aldığı iki yazıtın keşfedilmiş olması,²⁰ bu alanın Tapınakçılar tarafından kullanıldığını ortaya koymaktadır. 1967-1976 yılları arasında Kudüs İbrani Üniversitesince bölgede yürütülen arkeolojik kazılar sırasında, Tapınak Şövalyeleri'ne ait olduğu tespit edilen iki mühür gün yüzüne çıkarılmıştır.²¹ Ayrıca, 1968 yılında gerçekleştirilen başka bir araştırma kapsamında, yer altı geçitlerinin izine rastlanmış ve bu tünellerin Kubbetü's-Sahra'ya kadar ulaştığı belirlenmiştir. Söz konusu tünellerin doğrudan Tapınakçılara ait olduğunu gösteren kesin kanıtlar mevcut olmasa da Tapınak Şövalyeleri'nin bölgede sistemli kazılar yaptığı ve bu yapıları kullanmış olabileceği yönünde görüşler mevcuttur.²² Bu faaliyetlerinin ardındaki nedenlere dair somut veriler ortaya konmamakla beraber, bazı teoriler Tapınakçıların eskiye ait kutsal ve gizemli hazineleri aradıkları tezini öne sürmektedir. İsa'ya atfedilen bazı kutsal emanetler, Barnabas İncili, Süleyman'a nispet edilen gizli ilimler kitapları, Ahit Sandığı, Eski Mısır ve Yahudi geleneğine ait büyü metinleri ile Kutsal Kâse gibi nesnelere, Tapınakçıların Kudüs'te Süleyman Mabedi çevresinde gerçekleştirdikleri varsayılan kazı faaliyetleriyle ilişkilendirilmiş; ancak bu tür iddialar büyük ölçüde modern dönemde ortaya çıkan Tapınakçı mitlerinin bir parçası olarak değerlendirilir.²³

Ortaya konan teoriler, Süleyman Mabedi'nin bir bölümünün Tapınak Şövalyeleri'ne tahsis edilmesinin tesadüfi bir tercih olmadığını; bilakis, üç din açısından kutsiyet arz eden bu mekânın, dinî, politik ve sembolik anlamda sağladığı stratejik avantajlar dolayısıyla bilinçli bir seçim olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, Mabet'in bulunduğu bölge, yalnızca manevi değerleriyle değil, aynı zamanda Orta Çağ Hıristiyanlığının Kudüs üzerindeki hâkimiyet iddiasını pekiştirme, Haçlı ideolojisini meşrulaştırma ve Şövalyelerin dinî misyonunu simgesel bir zemine oturtma amaçlarıyla da önem arz etmektedir.

1.2. Stratejik Avantajlar

Kuruluşunun ilk yıllarında Tapınak Şövalyeleri ne Filistin'de ne de Batı Avrupa'da bekledikleri düzeyde ilgi ve destek görebilmiştir. Willermus Tyrensis'in aktardığına

¹⁹ S.J. Hodge, *Secrets of the Knights Templar: The Hidden History of the World's Most Powerful Order* (Londra: Ouercus Editions Ltd, 2013), 50.

²⁰ Çeken, *İsa'nın Yoksul Askerleri Tapınak Şövalyeleri*, 77.

²¹ Sean Martin, *Tüm Gizemleriyle Tapınak Şövalyeleri*, çev. Barış Baysal (İstanbul: Kalkedon Yayınları, 2009), 101-102.

²² Hodge, *Secrets of the Knights Templar*, 50-52.

²³ Bkz. Michael Haag, *The Templars: History and Myth: From Solomon's Temple to the Freemasons* (London: Profile Books, 2010), 251-281.

göre, 1129 yılında gerçekleştirilen Troyes Konsili'ne kadar geçen süreçte tarikatın üye sayısı yalnızca dokuz kişiyle sınırlı kalmıştır. Bu durum hem tarikatın tanınırlığının sınırlı olduğunu hem de henüz kurumsal bir yapıya kavuşmadığını göstermesi bakımından dikkat çekicidir.²⁴ Ancak ilerleyen yıllarda itibarlı ve nüfuz sahibi kişilerin himayesine girmeleri, örgüte katılımların ve bağışların artması, bunun yanı sıra Tapınak bölgesinin güneydoğusuna yerleşmelerine izin verilmesiyle Tapınak Şövalyeleri kısa sürede örgütsel anlamda güç kazanmış ve hızlı bir büyüme sürecine girmiştir.

Tapınak Şövalyeleri'nin kendilerine tahsis edilen Süleyman Mabedi'nin bir bölümünü karargâh olarak belirlemeleri, yalnızca sembolik değil, aynı zamanda stratejik ve pratik açılardan da son derece önemli bir tercih olmuştur. Kudüs'teki bu yapı, şehrin en yüksek noktalarından birinde yer almakta olup hem askerî savunma hem de şehir içi kontrol açısından önemli avantajlar sunmaktaydı. Tapınakçılar, bu merkezî konum sayesinde hem şehir güvenliğini sağlama görevini daha etkin şekilde sürdürebilmiş hem de Haçlı Krallığı'nın başkenti olan Kudüs'te doğrudan söz sahibi hâline gelmişlerdir.²⁵ Bu stratejik konumlandırma, onların zamanla yalnızca askerî bir tarikat değil, aynı zamanda siyasi ve ekonomik bir güç odağı hâline gelmelerinin de zeminini hazırlamıştır. Özellikle 12. yüzyılın ortalarından itibaren Tapınak Şövalyeleri, Kudüs ve civarındaki varlıklarını Avrupa'daki mülkleri ve destekçileri aracılığıyla kurumsallaştırmış; birçok krallıktan ayrıcalıklar ve topraklar elde etmişlerdir. Tarikat, Avrupa'nın çeşitli bölgelerinde geniş arazilere, malikânelere ve tarımsal üretim alanlarına sahip olmuş; bu mülklerden elde edilen gelirler Doğu'daki askerî faaliyetlerin finansmanında kullanılmıştır. Askerî başarılarının yanı sıra Tapınakçılar, finansal sistem geliştirme konusunda da dönemin ötesinde bir yapı kurmuşlardır.²⁶ Nitekim, Hıristiyan hacıların Kudüs'e yolculukları sırasında, Tapınakçılar bu kişilerin mallarını belirli bir ücret karşılığında emanet almakta; seyahat süresince harcamalarını kolaylaştırmak amacıyla seyahat çekleri, havale yöntemleri, kasa hizmetleri ve sosyal güvenlik benzeri uygulamalarla destek sağlamaktaydılar. Bu tür finansal uygulamalar, modern bankacılığın erken örnekleri arasında değerlendirilmekte ve günümüzde İsviçre bankacılığında görülen "özel bankacılık" anlayışının tarihsel temellerini oluşturduğu ileri sürülmektedir.²⁷ Tapınakçılar, bu finansal uygulamalar üzerinden ekonomik etkilerini genişletmişlerdir. Papa ve Avrupa'daki bazı krallar tarafından mali danışman olarak da görevlendirilmeleri, onların siyasal nüfuzunu artırmıştır. Bu durum, tarikatın yalnızca askerî değil, aynı zamanda uluslar üstü bir kurum hâline gelmesini sağlamış ve

²⁴ Upton-Ward, *Tapınak Şövalyelerinin El Kitabı*, 18.

²⁵ Barber, *The New Knighthood*, 58-60.

²⁶ Bk. Laurence W. Marvin, *Bankers in Armor: A Financial History of the Knight Templar* (Wyoming: University of Wyoming, M.A., 1989).

²⁷ Mehmet Baha Karan, *Para Banka ve Finansın Sırları: Tapınak Şövalyelerinden Modern Çağlara* (İstanbul: Scala Yayıncılık, 2022), 70-84.

Tapınak Şövalyeleri, Papa'nın doğrudan himayesine girerek yerel feodal otoritelerden bağımsız bir statü elde etmiştir. Bu ayrıcalıklı konum, onların Avrupa genelindeki kilise ve krallıklarla doğrudan diplomatik ilişkiler kurmalarını mümkün kılmıştır. Dolayısıyla, Süleyman Mabedi'nin kalıntıları üzerinde yükselen bu merkezî üs, yalnızca bir karargâh değil, aynı zamanda ideolojik meşruiyetin, askerî gücün ve ekonomik organizasyonun bir kesişim noktası olarak işlev görmüştür.

1.3. Dini ve Sembolik Anlamlar

Süleyman Mabedi'nin yapımıyla ilgili teferruatlı bilgiler içeren Tanah'ın *Krallar Kitabı*'nda Mabet bir imge olarak yüceltilir. Bu bölümlerin Mabet'in yıkımından sonraki dönemlerde kaleme alındığı göz önünde bulundurulduğunda,²⁸ anlatımda geçmişin ihtişamına duyulan özlem dikkat çekmektedir. Kral Süleyman'ın göz alıcı zenginliği, Mabet'in yapımındaki ince detaylara gösterilen özenle birlikte aktarılırken, bu betimlemeler aracılığıyla yalnızca tarihsel bir yapı değil, aynı zamanda kimlik ve kutsallıkla örülü bir hafıza da inşa edilmektedir. Rivayetlerde, Mabet'in inşası sürecinde hiçbir işçinin hastalanmadığı ve herhangi bir can kaybının yaşanmadığı ifade edilmektedir. Ayrıca, inşaatta kullanılan aletlerin tamamının süreç boyunca zarar görmediği, bu sayede çalışmaların kesintisiz şekilde sürdürüldüğü aktarılmaktadır. Bununla birlikte, Mabet'in tamamlanmasının ardından, farklı tanrılara adanmış benzer yapıların inşa edilmesinin önüne geçmek amacıyla tüm işçilerin hayatına son verildiği de söz konusu rivayetler arasında yer almaktadır.²⁹

Bu anlatılar, Süleyman Mabedi'ni yalnızca Yahudi inancı için değil, aynı zamanda ezoterik ve mistik gelenekler için de derin anlamlar taşıyan bir yapı hâline getirmiştir. Nitekim Yahudi mistisizmi olan Kabala'da Mabet, sefirotik düzenin yeryüzündeki yansıması ve Tanrı'nın ilahi düzenini sembolize eden bir mikrokozmos olarak yorumlanmaktadır. Kabala düşüncesinde Mabet'in kutsallığı, Sefirot'un kozmik düzeni ile bağlantılı olup özellikle Zohar'da Tanrı'nın ışığının dünyaya inişini temsil eden sembolik bir yapı olarak ele alınmaktadır.³⁰ Benzer şekilde, Hıristiyan ezoterizminin önemli damarlarından Gülhaç (Rosicrucian) geleneğinde Mabet'in yeniden inşası, insanın iç dünyasında gerçekleşen bir tezkiye ve hakikate ulaşma sürecini temsil etmektedir. Bu gelenekte Süleyman Mabedi, bireyin içsel yolculuğunun alegorik bir karşılığı olarak, insanın Tanrı bilgisine doğru yükselişinin simgesi hâline

²⁸ Simon Goldhill, *Kudüs Tapınağı: Yahudi, Hıristiyan ve Müslümanlar için Kutsal Olan Bir Sitenin Olağandışı Tarihi*, çev. İbrahim Şener (İstanbul: Doruk Yayınları, 2011), 29.

²⁹ Muhammed Güngör, "Yahudi Dini Hayatında Süleyman Mabedi", *İsrailiyat: İsrail ve Yahudi Çalışmaları Dergisi* 1 (2017), 54-78.

³⁰ Gershom Gerhard Scholem- Raphael Jehudah Zwi Werblowsky, *Origins of the Kabbalah*, çev. Allan Arkush (Philadelphia: Jewish Publication Society Princeton University Press, 1987), 128-130.

getirilmiştir.³¹ Öte yandan Batı okültizminin önde gelen isimlerinden Eliphas Lévi, Mabet'i kutsal geometri ve düalitenin (ışık-karanlık, eril-dişil, ruh-madde) sembolik merkezi olarak yorumlamıştır. *Dogme et Rituel de la Haute Magie* adlı eserinde Mabet'in sütunları, kozmosun zıt güçlerini ve insanın bu zıtlıklar arasında denge kurma çabasını simgelemektedir.³² İslam düşüncesinde ise Hz. Süleyman'ın Mabet'i doğrudan anılmasa da hakikatin inşası, ilahi hikmetin zuhur etmesi ve hikmet sahibi peygamber figürüyle irtibatlı bir sembolik anlam taşımaktadır.³³ Böylece Süleyman Mabedi, tarih boyunca yalnızca bir ibadet mekânı değil; dinler, ezoterik öğretiler ve mistik gelenekler arasında ortak bir sembolik köprü olarak varlığını sürdürmüştür.

Bu sembolik çerçevede, Orta Çağ'da Kudüs'e gelen ve Tapınak Tepesi'ne (el-Haremü'ş-şerif) yerleşen Tapınak Şövalyeleri için güçlü bir anlam dünyası oluşturmuştur. 1119 yılında Kudüs Kralı II. Baudouin'in izniyle Süleyman Mabedi'nin kalıntıları üzerine konumlanan Şövalyeler, isimlerini de bu kutsal yapıyla özdeşleştirerek kendilerini "Pauperes Commilitones Christi Templique Salomonici" (Mesih'in ve Süleyman Tapınağı'nın Fakir Askerleri) olarak ilan etmişlerdir. Şövalyelerin, Mabet'in fiziksel kalıntılarına yönelik ilgisi; Yahudi kutsal metinlerindeki ideal Tapınak anlayışının, Hıristiyan ezoterik sembolizmiyle birleştiği bir noktayı yansıtmaktadır.

Tapınak Şövalyeleri için Süleyman Mabedi, yalnızca geçmişe ait tarihsel bir yapı değil; Tanrı'nın yeryüzündeki hâkimiyetinin, ilahi bilgeliğin ve ruhsal disiplinin timsali hâline gelmiştir. Orta Çağ mistisizminde, Mabet aynı zamanda içsel bir dönüşümün ve manevi bir yükselişin mekânı olarak tahayyül edilmiştir. Bu düşünceye göre, Mabet'in yeniden inşası, yalnızca fiziksel bir eylem değil, ruhun arınması ve Tanrı'ya ulaşma çabasının sembolüdür.³⁴ Bu bağlamda, Tapınak Şövalyeleri'nin sembolizminde

³¹ Frances A. Yates, *The Rosicrucian Enlightenment* (London: Routledge, 2002), 142-145.

³² "Tapınak, Jakin ve Boaz adlı iki sütun üzerine oturur; bu sütunlar Büyük Sır'ın anahtarları, Hayat Ağacı'nın kökü, iyilik ve kötülük bilgisidir. Bilimin kavrayabileceği şeylerdeki tam karşılıklar ölçөгünü bulmak, imanın temellerini belirlemek ve böylece mucizeler asâsına sahip olmak demektir. Şimdi, bir ilke ve kesin bir formül vardır ki bu da Büyük Sır'dır. Bilge kişi onu aramasın, çünkü zaten bulmuştur; profan (kutsal olmayan) kişi ise sonsuza dek arasa da asla bulamayacaktır." Bk. Eliphas Lévi, *Transcendental Magic: Its Doctrine and Ritual*, çev. Arthur Edwards Waite (London: George Redway, 1896), 104.

³³ Anlatıya göre Süleyman, kırk gün oruçla ilahi hikmeti dilemiş ve bunun karşılığında kendisine olağanüstü bir bilgelik verilmiş, bu yüzden "hikmetin babası" ünvanıyla anılmıştır. Helenistik literatürde Süleyman'ın hikmeti daha çok bilimsel ve felsefi yönleriyle açıklanırken, Rabbâni kaynaklarda bu bilgelik özellikle Tevrat'a vukufiyet bağlamında değerlendirilmiştir. Bk. Ömer Faruk Harman, "Süleyman", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Erişim Tarihi, 01.09.2025). İslam sanat ve düşüncesinde mabedin yalnızca taş ve mekân değil, aynı zamanda hakikatin sembolik merkezi olduğu; mimari düzen, ışık ve geometri yoluyla tevhid hakikatini yansıttığı vurgulanır. Hikmet, ilahi bir nur olarak peygamberler aracılığıyla insana ulaşır ve Süleyman bu hikmetin somutlaşmış en belirgin temsilcilerinden biridir. Bk. Seyyed Hossein Nasr, *Islamic Art and Spirituality* (Albany: State University of New York Press, 1987), 54-57.

³⁴ Guy G. Stroumsa, *Jerusalem as Cultural Memory: Three Essays* (HTML, 2017).

Süleyman Mabedi; Mesih'in Krallığı'nın yeryüzünde tesis edilmesinde, Kudüs'ün ilahi egemenlik altına alınması ve kutsal savaş ideallerinin merkezinde yer almıştır.

Mabet, Tanrı'nın bizzat içinde yaşadığı bir yapıdan ziyade, O'nun adının barındığı ve ilahi varlığının hissedilebileceği bir mekân olarak tasavvur edilmiştir. Tanah'ta yer alan "oyma resimler yapmama" buyruğu³⁵, Mabet'te Tanrı'yı resmeden herhangi bir figüre yer verilmemesini gerektirmiştir; bu durum hem inanç hem de sanat anlayışı açısından önemli sonuçlar doğurmuştur. Tapınağın en kutsal parçası olan Ahit Sandığı dahi, Süleyman Mabedi'nin yıkımıyla birlikte kaybolmuş³⁶ ve Rabbanî literatürde Mesih'in gelişle birlikte yeniden ortaya çıkacağı inancı gelişmiştir.³⁷

Ahit Sandığı'nın kayboluşu ve Mesih'le birlikte yeniden ortaya çıkacağı yönündeki bu beklenti, Tapınak Şövalyeleri'nin ezoterik arayışlarında da etkili olmuş; bazı kaynaklarda Şövalyeler, Ahit Sandığı'nı veya diğer kutsal nesnelere arayan bir topluluk olarak betimlenmiştir. Bu durum, onların yalnızca askerî değil, aynı zamanda mistik ve sembolik bir görev üstlendikleri yönündeki görüşleri desteklemektedir. Söz konusu sembolizm, yalnızca Yahudi geleneğinde değil, modern kültürde de yankı bulmuş; Tapınak zamanla sanat, şiir ve sinema gibi alanlarda bir esin kaynağı hâline gelmiştir.

Tapınağın yeniden inşası arzusu, Yahudi geleneğinde yalnızca teolojik bir beklenti değil, aynı zamanda tarihsel hafızada ideal bir düzenin temsili olarak sunulmuştur. Eserlerinde mistik unsurları sıklıkla kullanan romantik dönem şairi William Blake'in şiirlerinde de işlediği³⁸ bu tema kaybedilen Tapınağın, bir ütopya imgesi olarak nasıl içselleştirildiğinin ifadesidir. Bu bağlamda Süleyman Mabedi, tarihsel bir yapıdan ziyade zihinsel bir inşa ve kolektif hayal gücünün en güçlü tezahürlerinden biri olarak varlığını sürdürmüştür.³⁹

Yahudi geleneğinde Mabet'in yıkımı, kolektif hafızada derin bir travmaya ve mesihî bir bekleyişe yol açarken; Hıristiyanlıkta ise Tapınak, özellikle Orta Çağ itibarıyla "göksel

³⁵ Çık. 20:4–5.

³⁶ *Talmud*, Yoma: 53b. Bölümde bu mesele hakkında iki farklı görüş aktarılır: Rabbi Eliezer ve Rabbi Şimon ben Yoşai'nin savunduğu birinci görüşe göre sandık Babil'e sürgün edilen kutsal eşyalarla birlikte oraya götürülmüştür. Buna karşılık Rabbi Yehuda ben Lakish, sandığın yerinde gizlendiğini ve "bugün hâlâ orada" ifadesiyle aktarıldığı gibi, bulunduğu yerde kaldığını ileri sürer. Bu yorumlar, sandığın hâlâ var olduğu ve ilerde yeniden ortaya çıkabileceği fikrinin temelini atar.

³⁷ Bk. Midraş Bamidbar Rabbah 4:20; ayrıca bk. *Talmud Bavli*, Yoma: 52b–53b. Ahit Sandığı'nın Mesih'in gelişle birlikte yeniden ortaya çıkacağı inancı, Midraşik metinlerde dolaylı yoldan dile getirilmekte, diğer Rabbinik yorumlarda da desteklenmektedir. Bu inanç ayrıca 2 *Makkabiler* 2:4–8 gibi Deuterokanonik metinlerde de yer almakta ve Yeremya'nın sandığı gizlediği, Tanrı'nın rahmetiyle birlikte gelecekte ortaya çıkarılacağı aktarılmaktadır.

³⁸ "I will not cease from Mental Fight/ nor shall my sword sleep in my hand/ till we have built Jerusalem/ in England's green pleasant land." (*Ne zihnimdeki savaştan vazgeçeceğim/ ne de kılıcım elimde uykuya dalabilirim/ ta ki Kudüs'ü inşa etmiş olana dek/ İngiltere'nin yeşil ve hoş topraklarında.*) bk. William Blake, *Milton: A Poem, The Complete Poetry and Prose of William Blake*, ed. David V. Erdman (Berkeley: University of California Press, 1982), 95 (plate 1). (Çeviri tarafımdan yapılmıştır.)

³⁹ Goldhill, *Kudüs Tapınağı*, 27.

Kudüs⁴⁰ ve ilahi düzenin sembolü olarak anlam kazanmıştır. Kudüs'ün Müslümanlar tarafından alınmasıyla birlikte bazı Hıristiyan çevrelerde dünyevî Tapınak'a dair yeni bir tahayyül ve özlem gelişmiştir. Bu bağlamda, Tapınak Şövalyeleri'nin ortaya çıkışı, farklı dini geleneklerdeki bu temaların sentezlendiği kutsal bir görev anlayışını yansıtmaktadır.

Yahudiliğin mabet merkezli bir din olması, Süleyman Mabedi'ni inanç sisteminde merkezi bir konuma taşımıştır. Mabet'in inşasıyla ilgili aktarılan efsaneler, bu yapıyı mitleştirerek çağlar boyunca ister fiziksel ister tahayyül edilmiş olsun, inşa edilen diğer tapınaklar için model olmuştur.⁴¹ Hıristiyan dünyasında da Süleyman Mabedi'nin anlamı zamanla teolojik sınırları aşarak kutsal savaş, mistik bilgi, ezoterik öğretiler ve ilahi düzen arayışıyla özdeşleşmiştir. Tapınak Şövalyeleri'nin adlarını bu yapıyla özdeşleştirmeleri, Süleyman Mabedi'nin Batı Hıristiyanlığı için ne kadar güçlü bir sembole dönüştüğünün göstergesidir.

Bu sembolik çerçevenin daha derin bir katmanında, Tapınak Şövalyeleri'nin Süleyman Mabedi'ne yönelişi, tarikatın içsel arayışını ve manevi özlemini de yansıtmıştır. Orta Çağ Hıristiyan mistisizminde mabet, yalnızca bir ibadet yeri değil, aynı zamanda Tanrı'nın bilgelğine açılan bir geçit ve kutsal hikmetin yeryüzündeki izdüşümü olarak görülmüştür. Bu bağlamda, Mabet'in fiziksel kalıntılarına yerleşmek, Şövalyeler için ilahi düzene yakınlaşmanın ve kutsal bilgiye ulaşmanın sembolik bir adımı olmuştur. Tapınak Şövalyeleri'nin Süleyman'ı yalnızca bir peygamber-kral olarak değil, aynı zamanda ilahi bilgelğin ve kozmik düzenin taşıyıcısı olarak görmeleri, Mabet'e yükledikleri anlamın mahiyetini daha iyi kavramamıza yardımcı olmaktadır. Bu anlayış çerçevesinde Süleyman Mabedi evrensel hakikatin saklandığı bir merkez olarak yorumlanmış; zamanla tarikatın ezoterik kimliğini şekillendiren en temel sembollerden biri hâline gelmiştir. Bu bağlamda, Tapınak Tepesi'nde gerçekleştirildiği ileri sürülen yeraltı kazıları ve bu kazılarda eski metinler, kutsal eşyalar ya da kadim sırlar arandığına dair teoriler, sadece tarihi bir merakın ürünü değil, aynı zamanda tarikatın içsel ideallerinin de birer yansımasıdır. Mabedin fiziksel kalıntıları, kayıp bir bilgelğin, Tanrı ile insan arasındaki derin ilişkinin maddi izleri olarak görülmüştür. Bu nedenle Tapınak Şövalyeleri'nin Mabet'e olan bağlılığı, yalnızca geçmişe dönük bir aidiyet değil, geleceğe dair mesihî bir umut ve ruhsal bir bekleyiş anlamı da taşımaktadır. Süleyman Mabedi'nin bu çok katmanlı anlam dünyası içinde Tapınak Şövalyeleri'nin kimliği giderek bu yapı etrafında yeniden şekillenmiştir. "Süleyman Tapınağı'nın Yoksul Askerleri" ünvanı, yalnızca tarihi bir bağlantıya değil, aynı zamanda teolojik bir kendilik inşasına işaret etmektedir. Mabet'in kutsallığı, tarikatın savaşçı misyonunu ruhani bir ideal ile

⁴⁰ Bkz. Suzanne M. Yeager, "The Earthly and Heavenly Jerusalem," ed. Anthony Bale, *The Cambridge Companion to the Literature of the Crusades* (Cambridge: Cambridge University Press, 2019), 121-135.

⁴¹ Goldhill, *Kudüs Tapınağı*, 29.

bütünleştirmiş; onları sadece Kudüs'ün değil, kutsal bilginin ve ilahi düzenin muhafızları olarak konumlandırmıştır.

1.4. Manastır Yaşamında Teşkilatlanma

Orta Çağ'da manastır tarzı yaşam biçimini benimseyen askerî tarikatlar, özellikle Haçlı Seferleri bağlamında gelişen siyasi ve askerî gereklilikler doğrultusunda devletin ana muharip gücü hâline gelen kurumsal yapılar olarak dikkat çekmektedir. Bu tür tarikatların tarihsel kökenleri Orta Çağ'ın erken dönemlerine kadar geri götürülebilir de Akkâ kuşatmasıyla (1189-1191) birlikte Hıristiyan yönetimlerin askerî yapılanmasında belirleyici aktörler olarak ön plana çıktıkları görülmektedir. Bu bağlamda, doğrudan askerî hedeflerle kurulan ilk yapı Tapınak Şövalyeleri olmuştur. Tapınak Şövalyeleri'nin ortaya çıkışıyla birlikte, dinî ve askerî kimlikleri bir arada barındıran yeni bir anlayış gelişmiştir. “Mesih'in Askerleri” (Milites Christi) ifadesi, başlangıçta dua ve ibadet yoluyla kötülüğe karşı mücadele eden dinî tarikat mensuplarını tanımlamak amacıyla kullanılmaktaydı. Ancak VII. Gregorius'un papalık dönemi (1073-1085) itibarıyla bu kavram, yeni bir içerik kazanmıştır. Bu dönemden itibaren “Mesih'in Askerleri” ifadesi, Hıristiyan dünyasında kilisenin çıkarları doğrultusunda savaş meydanlarında silahlı mücadele yürüten feodal şövalyeleri tanımlamak için kullanılmaya başlanmıştır.⁴² Tapınak Şövalyeleri'nin yanı sıra, kuruluşu daha eskiye dayanan ancak başlangıçta hayırseverlik ve sağlık hizmeti sunmak amacıyla teşkil edilen Hospitalier Tarikatı (St. John Şövalyeleri) de zamanla Tapınakçıların örgütlenme modelini örnek alarak askerî bir karakter kazanmıştır. Benzer şekilde, başlangıçta hayır faaliyetleriyle öne çıkan ancak Haçlı coğrafyasındaki tehditler karşısında silahlı güce dönüşen Töton Tarikatı, Aziz Lazarus Tarikatı ve Akkâ Aziz Thomas Şövalyeleri de Tapınakçıların kurumsal ve ideolojik yapısından etkilenmiş, manastır disiplini ile askerî disiplini birleştiren karma bir organizasyon modeline evrilmişlerdir. Bu gelişim, Tapınak Şövalyeleri'nin yalnızca münferit bir örnek olmadığını, aksine askerî-dinî tarikatlar için bir prototip oluşturarak sonraki oluşumlar üzerinde kalıcı bir etki bıraktığını göstermektedir.⁴³

Tapınak Şövalyeleri'nin manastıra özgü yaşam tarzı ve bu yaşamın kurumsal olarak düzenlenmesi, tarikatın hem dinî hem de askerî niteliğini şekillendiren temel yapı taşlarından biridir. Kurumsal kimliğin temel dayanaklarından biri olan ilk *Tüzük (Regula Pauperum Commilitonum Christi Templique Salomonici)*, tarikatın kurucu üyelerinin yaşam felsefesini ve örgütlenme anlayışını yansıtmaktadır. Bu tüzük, 1129 yılında Troyes Konsili'nde kabul edilmiş ve Bernard de Clairvaux'nun etkisiyle şekillenmiştir.⁴⁴ Bununla birlikte söz konusu metin zamanla geliştirilmiş, yeni maddeler eklenmiş ve

⁴² Upton-Ward, *Tapınak Şövalyelerinin El Kitabı*, 17.

⁴³ Süleyman Genç - Mehmet Şamil Baş, “Kudüs Haçlı Krallığında Askerî Tarikatların Kuruluşu ve Yükselişi”, *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi* 7/2 (26 Aralık 2024), 476-477.

⁴⁴ Upton-Ward, *Tapınak Şövalyelerinin El Kitabı*, 22.

farklı bölümler hâlinde sistematik bir şekilde genişletilmiştir. 1130'ların sonlarına gelindiğinde Tapınak Şövalyeleri, kurucu üstat Hugues de Payens'in halefi olan Robert de Craon'un (1136–1149) döneminde, belirgin bir hiyerarşik düzenin hâkim olduğu ve kurumsal yapısı pekişmiş, tam teşekküllü bir tarikat hüviyetine bürünmüştür. Ancak bu hızlı kurumsallaşma ve artan nüfuz, dönemin bazı güç odaklarında rahatsızlık yaratmış, Tapınak Şövalyelerinin bağış ve vergi elde etme hakkına karşı bir duruş ortaya koymuşlardır. Bu tartışmaların ardından, 1139'da Papa II. Innocentius tarafından çıkarılan bir kararname (*Omne datum optimum*) ile Tapınak Şövalyeleri, geniş coğrafyalara yayılan Tapınak Evleri'nde hizmet etmek üzere kendi din adamları sınıfına sahip olma hakkını elde etmiştir. Bu çerçevede tarikat bünyesindeki papaz biraderler ayrı bir sınıf olarak özel ayrıcalıklara sahip olmuş; Tüzük'te kendilerine en iyi cübbeleri ve deri eldivenleri giyme izni tanınmıştır.⁴⁵ Eldiven giymelerine müsaade edilen diğer biraderlerse,⁴⁶ tarikat bünyesinde görev yapan duvarcı ustaları, yani masonlardır.⁴⁷

Latince kaleme alınan, sonrasında tarikat biraderlerinin Latince bilmemelerinden dolayı Fransızcaya çevrilen ilk Tüzük, Tapınak Şövalyeleri'nin hem bireysel hem de kolektif düzeyde nasıl bir yaşam süreçlerini açıkça tanımlayan normatif bir belgedir. Bu tüzüğe göre şövalyeler, keşişler gibi gündelik ibadetlere, oruçlara ve sessizlik zamanlarına riayet etmekle yükümlüdür. Her ne kadar silahlı bir yapı olarak faaliyet gösterebilirler de tüzük, onların askerî görevlerini ruhani disiplinle bütünleştirmeyi amaçlamıştır.

Tüzüğün ilk maddesinde yer alan ifadelerde⁴⁸ tarikat üyeleri yalnızca savaşçılar olarak değil, aynı zamanda “nefsine gizlice karşı koyan”, manastır yaşamı süren “ruhani askerler” olarak tanımlanmıştır. Tüzükte özellikle üç temel yemin öne çıkmaktadır: yoksulluk (*paupertas*), itaat (*obedientia*) ve bekâret (*castitas*). Bu yeminler, tarikatın Hıristiyan manastır geleneğine olan bağlılığını açıkça ortaya koymaktadır. Şövalyeler kişisel mülkiyetten tamamen feragat etmiş, özel eşyalarını dahi tarikatın ortak malı olarak kabul etmişlerdir. Tüzüğe göre, şövalyelerin elbiseleri sade, yemekleri mütevazı ve davranışları ölçülü olmak zorundadır. Bu sadelik, dünyevilikten uzak durma idealinin bir tezahürü olarak görülmüştür. Tüzükte yer alan diğer dikkat çekici unsurlar arasında,

⁴⁵ Upton-Ward, *Tapınak Şövalyelerinin El Kitabı*, 130.

⁴⁶ Masonlukta “birader” ifadesi, locaya üye masonların birbirlerine hitap şeklidir. Masonlar, kardeşlik ve eşitlik ilkesini sembolize etmek amacıyla birbirlerini “birader” (Fr. *frère*, İng. *brother*) olarak adlandırırlar. bk. Albert G. Mackey, *An Encyclopedia of Freemasonry and Its Kindred Sciences*, haz. William J. Hughan ve Edward L. Hawkins, New and Revised Edition, vol. I (New York: Masonic History Company, 1914), 131.

⁴⁷ Albert G. Mackey, *The Symbolism of Freemasonry* (New York: Clark & Maynard, 1869), 136-141.

⁴⁸ “İlk olarak kendi nefesine gizlice karşı koyan ve kurtarıcı krala bir şövalye olarak, saf bir kalple hizmet etmeyi ve itaatin çok soylu zirhını giymeyi, bunu daimi olarak giymeyi arzulayanlardan bahsedeceğiz.” bk. J. M. Upton-Ward (haz.), *The Rule of the Templars: The French Text of the Rule of the Order of the Knights Templar*, Studies in the History of Medieval Religion, V.6 (USA: Boydell Press, 1992). 11; akt. Çeken, “Tapınak Şövalyeleri'nin Yol Haritası”, 676.

tarikât içi hiyerarşinin sıkı bir şekilde düzenlenmesi bulunmaktadır. Büyük Üstat'tan en alt rütbeye kadar tüm üyelerin görev ve sorumlulukları açıkça belirlenmiştir. Gündelik yaşam belirli saatlerde dua, çalışma, askerî eğitim ve ibadet etrafında şekillenmiş ve bu düzenin dışına çıkılması ise ciddi yaptırımlara bağlanmıştır.

Tüzükte yer alan 17–22. maddeler, tarikât mensuplarının giysi düzenlemelerini konu edinmektedir. Buna göre, tarikât üyeleri sosyal statülerine göre beyaz, siyah veya kahverengi pelerinler giymekle yükümlüdür. Özellikle şövalye statüsündeki biraderlerin, mevsim fark etmeksizin yıl boyunca beyaz pelerin taşımaları zorunlu tutulmuştur. Beyaz renk, tarikata göre karanlık bir hayatın terk edilip aydınlık ve erdemli bir yola girildiğini sembolize etmekte; saflık ve iffet gibi ahlâkî değerlerin bir sembolü olarak kabul edilmektedir.⁴⁹

Papa II. Honorius'un Troyes Konsili'nde Tapınak Şövalyeleri'ni resmen tanınması, bu yapının manastır yaşamına dayalı disiplinine duyulan güvenin de bir göstergesidir. Bu sayede, tarikât doğrudan Papalık otoritesine bağlanmış, vergi muafiyetleri ve Kilise koruması gibi birçok ayrıcalıktan faydalanmıştır. Bu statü, tarikât üyelerinin manastır disipliniyle şekillenmiş ruhani yaşamlarının yalnızca teolojik değil, aynı zamanda siyasal düzlemde de bir karşılık bulduğunu göstermektedir. Tapınak Şövalyeleri'nin manastır yaşamına ilişkin yapılanmaları, onların teolojik, sembolik ve sosyo-politik kimliklerini pekiştirmiştir. Tarikatın kuralları ve disiplin anlayışı, yalnızca bir iç düzen sağlamakla kalmamış; Süleyman Mabedi'nin gölgesinde gelişen bu yapının kutsallığını vurgulayan bir inşa süreci olarak işlev görmüştür. Tapınak Şövalyeleri bu yönüyle, sadece savaş meydanlarının değil, aynı zamanda teolojik tahayyülün de bir parçası hâline gelmişlerdir.

1.5. Efsaneler ve Spekülasyonlar

Kudüs'ün 1187 yılında Selahaddin Eyyûbi tarafından fethedilmesi, tarikâtın meşruiyetini derinden sarsan sembolik bir kırılma noktası olmuştur. Zira şövalyeler, tarikâtın kuruluşundan itibaren merkezlerini Süleyman Mabedi'nin kalıntılarının bulunduğu Tapınak Tepesi üzerinde inşa etmişlerdi. Bu mekândan mahrum kalmaları hem kutsal misyonlarıyla kurdukları doğrudan bağı koparmış hem de Avrupa'daki varlıklarını meşrulaştırma sürecinde ciddi zorluklarla karşılaşmalarına yol açmıştır. Nitekim bazı tarihçiler, Tapınak Şövalyeleri'nin zayıflama sürecinin ilk işaretlerini Kudüs'ün kaybedilmesine bağlamakta; "Kutsal Toprakların korunması" idealinin ciddi şekilde sekteye uğramasının, tarikâtın sonraki yüzyıldaki çöküşüne giden süreci hazırladığını ifade etmektedir.⁵⁰ Bu bağlamda Kudüs'ün kaybı yalnızca askerî ve stratejik bir geri çekilme değil, aynı zamanda Tapınak Şövalyeleri'nin tarih sahnesindeki kimliğini belirleyen en önemli dönüm noktalarından biri olarak kabul edilmiştir.

⁴⁹ Çeken, "Tapınak Şövalyeleri'nin Yol Haritası", 676.; Upton-Ward, *Rule of the Templars*, 24-25.

⁵⁰ Barber, *The New Knighthood*, 95-100.

14. yüzyılın başlarına gelindiğinde Tapınak Şövalyeleri'nin olağanüstü bir zenginliğe ulaşmaları dönemin Fransa Kralı IV. Philippe'in dikkatinden kaçmamış; Papa V. Clemens ile iş birliği içerisinde tarikatı ortadan kaldırmak ve mal varlıklarını ele geçirmek amacıyla gizli bir plan hazırlanmıştır.⁵¹ Bu siyasi ve ekonomik hamlelerin neticesinde, tarikat ciddi bir baskı altına alınmış ve hızla zenginleşen bu yapı, ardında pek çok soru işareti bırakarak hızla çöküşe geçmiştir. Hugues de Payens ile başlayan ve James de Molay ile son bulan süreçte, toplam yirmi iki büyük üstat Tapınak Şövalyeleri'ne önderlik ederek tarikatın yönetimini üstlenmiştir.⁵² Tarikat, tarih sahnesindeki etkin varlığını kaybettikten sonra bile, hakkında ortaya atılan efsaneler, spekülasyonlar ve mistik anlatılarla varlığını sürdürmüştür. Tarikatın Süleyman Mabedi'ndeki varlığı, onların gizemli ve ezoterik bir kimlikle özdeşleştirilmesine katkıda bulunmuş; bu durum, zamanla tarikatın birçok efsanenin ve komplo teorisinin merkezine yerleştirilmesine zemin hazırlamıştır. Tapınak Şövalyeleri'nin Kudüs'teki varlığı, onların Kutsal Topraklar'da gizli hazineler keşfettikleri yönünde çeşitli iddiaların ortaya atılmasına yol açmıştır. Özellikle Süleyman Mabedi'nin altındaki kazılarla ilişkilendirilen bu anlatılarda, tarikatın Kutsal Kâse, Ahit Sandığı ve Süleyman'a ait kutsal metinler gibi önemli emanetleri bulduğu ileri sürülmüştür. Ancak, bu iddiaların çoğu Orta Çağ sonrası üretilmiş olup tarihsel bir temele dayanmamaktadır. Modern araştırmalar, Tapınak Şövalyeleri'nin maddi anlamda oldukça zenginleştiğini doğrulamakla birlikte, bu servetin büyük ölçüde bağışlar ve Avrupa'daki mali faaliyetlerle sağlandığını göstermektedir. Buna rağmen, tarikatın mistik hazineler keşfettiği düşüncesi, özellikle ezoterik gruplar tarafından sürekli olarak işlenmiştir. Tapınak Şövalyeleri'nin masonluk ve diğer gizli cemiyetlerle ilişkilendirilmesi ise 18. yüzyıldan itibaren yaygınlaşmıştır. Bazı kaynaklar, tarikatın özel ritüeller gerçekleştirdiğini ve gizli bir doktrin geliştirdiğini öne sürmektedir. Ancak bu tür iddiaların çoğunun, tarikatın tasfiyesi sonrası oluşturulan spekülasyonlardan ibaret olduğu kabul edilmektedir.

Tapınak Şövalyeleri'nin mirası, özellikle masonik gruplar tarafından sahiplenilmiş ve onların bilgeliğini ve ritüellerini devraldıkları iddia edilmiştir.⁵³ Bu bağlamda, Tapınak Şövalyeleri'ne atfedilen ezoterik bağlantılar, tarihsel gerçeklerden ziyade modern gizli cemiyetler tarafından yaratılan mitlerden beslenmektedir. 20. yüzyıl itibarıyla Tapınak Şövalyeleri, popüler kültürün vazgeçilmez unsurlarından biri hâline gelmiştir. Özellikle Dan Brown'un Da Vinci Şifresi ve Umberto Eco'nun Foucault Sarkacı gibi eserlerinde tarikat, gizemli ve kadim bir bilgiye sahip örgüt olarak kurgulanmıştır. Sinema ve televizyon dünyasında da Tapınak Şövalyeleri, komplo

⁵¹ John R. Bennett, P. E.C., *The Origin of Freemasonry and Knights Templar* (Cincinnati: Johnson & Hardin, 1907), 150.

⁵² Bennett, P. E.C., *The Origin of Freemasonry and Knights Templar*, 152.

⁵³ Bennett, P. E.C., *The Origin of Freemasonry and Knights Templar*, 152-157.

teorileriyle ilişkilendirilen ve kutsal hazineleri koruyan veya mistik sırlar taşıyan bir tarikat olarak işlenmiştir.

Sonuç

Tapınak Şövalyeleri ile Süleyman Mabedi arasında kurulan ilişki yalnızca askerî bir konumlanmanın değil, aynı zamanda tarihsel, teolojik ve sembolik bir stratejinin ürünüdür. Kudüs Kralı II. Baudouin'in, Süleyman Mabedi'nin kalıntılarının bulunduğu Tapınak Tepesi'nin bir bölümünü tarikatın hizmetine tahsis etmesi, dönemin politik ihtiyaçlarının yanı sıra Hıristiyan dünyasında tapınağın taşıdığı kutsal anlamla da doğrudan bağlantılıdır. Bu seçim, Tapınak Şövalyeleri'ne yalnızca fiziksel bir üs kazandırmamış, aynı zamanda onların ilahi bir misyonun taşıyıcıları olarak algılanmasına zemin hazırlamıştır. Süleyman Mabedi'nin Yahudi-Hıristiyan geleneğindeki merkezi konumu, Tapınak Şövalyeleri'ne tarihsel bir meşruiyet sağlamakla kalmamış; onların manevi kimliğini güçlendirmiş ve Orta Çağ'ın en etkili dini-askerî yapılanmalarından biri hâline gelmelerinde etkili olmuştur. Tarikatın "Süleyman Tapınağı'nın Yoksul Askerleri" ünvanı hem mekâna hem de kutsal geçmişe dair sahiplenici bir anlayışın ifadesidir. Böylece Süleyman Mabedi hem fiilî bir üs hem de ruhani bir sembol olarak tarikatın kimliğinde belirleyici bir rol oynamıştır. Bu bağlamda, Tapınak Şövalyeleri'nin yalnızca bir askerî güç değil; Hıristiyan dünyasında kutsal mekânların koruyucusu, dinî kimliğin temsilcisi ve zamanla ezoterik anlatıların odağı hâline gelen çok katmanlı bir yapı olduğu görülmektedir. Tarikatın Süleyman Mabedi ile kurduğu bağ, sadece Orta Çağ Hıristiyanlığı açısından değil, modern çağın ezoterik söylemleri ve popüler kültürü bakımından da güçlü bir miras oluşturmuştur. Bugün dahi Tapınak Şövalyeleri, masonluk, gizli cemiyetler ve kutsal emanet arayışlarıyla ilişkilendirilmeye devam edilmekte; tarihi gerçeklikle mitolojik kurgu arasındaki sınır bulanıklaşmaktadır. Bu durum, Süleyman Mabedi'nin yalnızca geçmişin bir kalıntısı olmadığını, aynı zamanda farklı inanç sistemleri, siyasi ideolojiler ve hayal dünyaları için sürekli olarak yeniden anlamlandırılan evrensel bir sembol olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çerçevede değerlendirildiğinde Tapınak Şövalyeleri'nin yalnızca askerî ve stratejik bir yapılanma değil; tarih boyunca teolojik sembolizmle iç içe geçmiş, kutsal mekân üzerinden kurumsal kimliğini inşa etmiş, çok katmanlı bir örgütlenme modeli olduğu anlaşılmaktadır. Süleyman Mabedi'nin gölgesinde şekillenen bu yapı, Orta Çağ Hıristiyanlık tarihinde hem "kutsal savaşçı" idealinin hem de mistik bilgi arayışının vücut bulmuş hâli olarak derin bir iz bırakmıştır.

***

Kaynakça

- Baktemur, Hatice Kübra. "Modern Dönem Yahudilikte Süleyman Mabedi'ni Yeniden İnşa Girişimi: III. Mabet Hareketi'nin Doğuşu". *Oksident 2/2* (Aralık 2020), 222-257. <https://doi.org/10.5281/ZENODO.4394492>
- Barber, Malcolm. *The New Knighthood: A History of the Order of the Temple*. Cambridge: Cambridge University Press, 1994.
- Barber, Malcom. *Yeni Şövalyelik: Tapınak Tarikatının Tarihi*. çev. Berna Ülner. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi, 2006.
- Bennett, John R., P. E.C. *The Origin of Freemasonry and Knights Templar*. Cincinnati: Johnson& Hardin, 1907.
- Blake, William. *Milton: A Poem, The Complete Poetry and Prose of William Blake*, ed. David V. Erdman. Berkeley: University of California Press, 1982.
- Çeken, Muhittin. *İsa'nın Yoksul Askerleri Tapınak Şövalyeleri*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2020.
- Çeken, Muhittin. "Tapınak Şövalyeleri'nin Yol Haritası: 1129 Tarihli Tüzük ve Düşündürdükleri". *Tarih ve Gelecek Dergisi 5/3* (Aralık 2019), 670-687. <https://doi.org/10.21551/jhf.652947>
- Demurger, Alain. *The Last Templar: The Tragedy of Jacques de Molay*. London: Profile Books, Paperback edition., 2009.
- Genç, Süleyman - Baş, Mehmet Şamil. "Kudüs Haçlı Krallığında Askerî Tarikatların Kuruluşu ve Yükselişi". *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi 7/2* (26 Aralık 2024), 473-496. <https://doi.org/10.48120/oad.1475067>
- Goldhill, Simon. *Kudüs Tapınağı: Yahudi, Hristiyan ve Müslümanlar için Kutsal Olan Bir Sitenin Olağandışı Tarihi*. çev. İbrahim Şener. İstanbul: Doruk yayınları,1. Basım, 2011.
- Gündüz, Şinasi. *Din ve İnanç Sözlüğü*. Ankara: Vadi Yayınları, 1998.
- Güngör, Muhammed. "Yahudi Dini Hayatında Süleyman Mabedi". *İsrailiyat: İsrail ve Yahudi Çalışmaları Dergisi 1* (2017), 54-78.
- Gürkan, Salime Leyla. *Yahudilik*. İstanbul: İslam Araştırma Merkezi, 6. Baskı, 2012.
- Haag, Michael. *The Templars: History and Myth: From Solomon's Temple to the Freemasons*. London: Profile Books, 2010.
- Hamblett, Sandy. "Godfrey de Bouillon and the Early Templars". *The Templar Papers: Ancient Mysteries, Secret Societies and the Holy Grail*. ed. Oddvar Olsen. 23-52. Franklin Lakes: Red Wheel Weiser, 2006.
- Harman, Ömer Faruk. "Süleyman". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Erişim Tarihi 01 Eylül 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/suleyman>
- Hodge, S.J.. *Secrets of the Knights Templar: The Hidden History of the World's Most Powerful Order*. Londra: Ouerqus Editions Ltd, 2013.
- Ibn Kalanisi. *Şam Tarihine Zeyl: I. ve II. Haçlı Seferleri*. çev. Onur Öztağ. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2015.
- Karan, Mehmet Baha. *Para Banka ve Finansın Sırları: Tapınak Şövalyelerinden Modern Çağlara*. İstanbul: Scala Yayıncılık, 2022.
- Kutsal Kitap (Tevrat, Zebur, İncil)*. İstanbul: Bible Society in Turkey & the Translation Trust, 2016.
- Lévi, Éliphas. *Transcendental Magic: Its Doctrine and Ritual*. Çev. Arthur Edward Waite. London: George Redway, 1896.

- Mackey, Albert G. *An Encyclopædia of Freemasonry and Its Kindred Sciences*. Haz. William J. Hughan ve Edward L. Hawkins. New and Revised Edition. Vol. I. New York ve London: The Masonic History Company, 1914.
- Mackey, Albert G. *The Symbolism of Freemasonry: Illustrating and Explaining Its Science and Philosophy, Its Legends, Myths and Symbols*. New York: Clark & Maynard, 1869.
- Martin, Sean. *Tüm Gizemleriyle Tapınak Şövalyeleri*. çev. Barış Baysal. İstanbul: Kalkedon Yayınları, Türkçe ilk baskı., 2009.
- Marvin, Laurence W. *Bankers in Armor: A Financial History of the Knight Templar*. Wyoming: University of Wyoming, M.A., 1989.
- Meral, Yasin. *Yahudi Kaynakları Işığında Yahudilik*. İstanbul: MiletNihal, 1. Baskı, 2021.
- Nasr, Seyyed Hossein. *Islamic Art and Spirituality*. Albany: State University of New York Press, 1987.
- Nicholson, Helen J. *The Knights Templar: A New History*. Thrupp, Stroud, Gloucestershire: Sutton Pub, 2004.
- Scholem, Gershom Gerhard - Werblowsky, Raphael Jehudah Zwi. *Origins of the Kabbalah*. çev. Allan Arkush. Philadelphia: Jewish Publication Society Princeton University Press, 1987.
- Stroumsa, Guy G. *Jerusalem as Cultural Memory: Three Essays* HTML: 2017 <https://roundedglobe.com/html/b95dee36-3f2c-49d1-982f-b39e7a5798b2/en/Jerusalem%20as%20Cultural%20Memory%3A%20Three%20Essays/?utm>
- Talmud Bavli (Babylonian Talmud)*. Sefaria Digital Library. <https://www.sefaria.org/texts/Talmud/Bavli>.
- Talmud Yerushalmi (Jerusalem Talmud)*. Sefaria Digital Library. <https://www.sefaria.org/texts/Talmud/Yerushalmi>.
- Upton-Ward, J. M. *Tapınak Şövalyelerinin El Kitabı*. çev. Muhittin Çeken. İstanbul: Kronik Kitap, 1. Baskı, 2023.
- Yates, Frances A. *The Rosicrucian Enlightenment*. London: Routledge, 2002.
- Yeager, Suzanne M.. "The Earthly and Heavenly Jerusalem." *The Cambridge Companion to the Literature of the Crusades*. ed. Antony Bale. 121-135. Cambridge: Cambridge University Press, 2019.